

Hálapénz: Magyarország az élvonalban

Tudomásom szerint a hazai kutatók közül még senki sem figyelt fel az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) és a Világbank 2007 májusában megjelent tanulmánykötetére (1), amely rendkívül érdekes összehasonlító adatokat közöl 28 szocializmusból a kapitalizmusba tartó, ún. poszt-szocialista országról.

■ Dr. Mihályi Péter

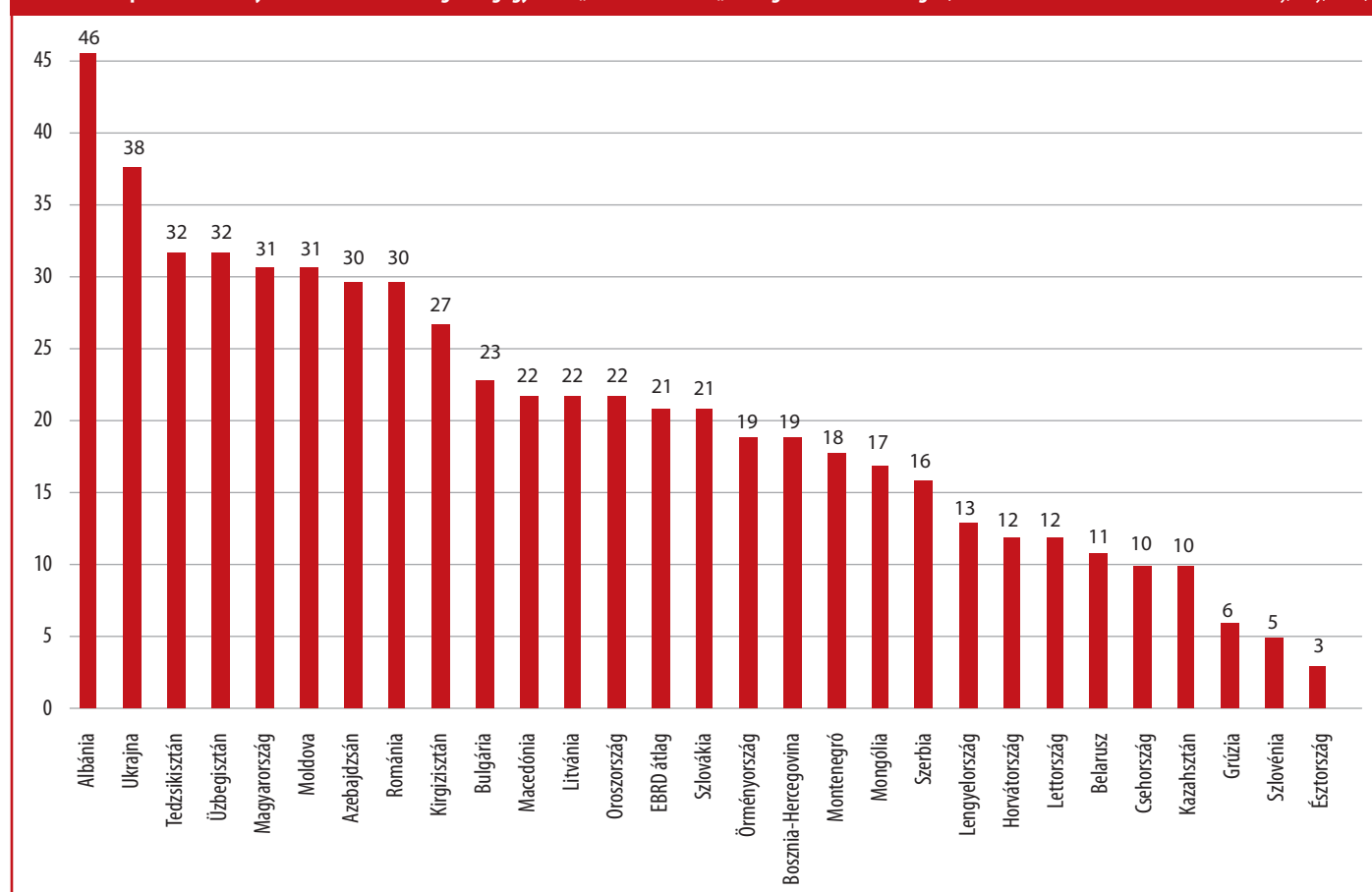
A kutatás alapja egy gigantikus közvélemény-kutatás, amely 2006 őszén 28 ország 29 ezer felnőtt polgárát kérdezte meg olyan alapkérdésekről, mint hogy ma jobban vagy rosszabbul érzi-e magát, mint a rendszerváltás előtt, nagyobb vagy kisebb a korrupció stb.

Az egyik kérdés azt kutatta, hogy az államilag finanszírozott egészségügyi rendszer igénybevételekor szokott-e adni hálapénzt a megkérdezett. A válaszadóknak öt lehetőséget kí-

náltak fel: mindig, rendszerint, néha, ritkán és soha. Az alábbi táblázat a kapott eredményeket oly módon prezentálja, hogy összesítették a „mindig” és a „rendszerint” választókat, és ezt viszonyították az összes válaszolóhoz (100%).

Mint a fenti ábrán ez jól látszik, Magyarország az élvolyba került. Nálunk a megkérdezettek 31%-a mondta azt, hogy rendszerint ad pénzt az ellátó személyzetnek. Figyelemre méltó, hogy a hozzánk más tekintetben közelálló kelet-európai

1. ábra. Hálapénzt adók aránya a közfinanszírozású egészségügyben. A „rendszerint” és a „mindig” válaszok összege. (Forrás: EBRD - World Bank Life in Transition Survey, May, 2007)

Szakcikk

országok, mint Szlovákia, Lengyelország vagy Szlovénia ennél lényegesen kevésbé korruptak.

Természetes, hogy egy ilyen típusú nemzetközi összehasonlítás tele van csapdákkal, veszélyekkel. (2) Az intézmények nagyon is különbözően működnek a különféle országokban, még akkor is, ha politikai értelemben okkal került egy csoportba mind a 28 ország. (3) Anélkül, hogy módunk lett volna konzultálni a kérdőíves felmérést végző szakemberekkel, két körülményre mindenképpen fel kell hívni az olvasók figyelmét.

- Az angol nyelvű kérdőív az „irregular payments” kifejezést, az orosz a „взятка и подарок” kifejezést használja. Nyilván egyik sem felel meg pontosan annak, amit magyarul hálapénznek nevezünk. Az angol kifejezés a fizetés szabálytalanságát hangsúlyozza, az orosz szóhasználat ennél erősebb, mert megvesztegetést és ajándékot mond.
- A feltett kérdés hangsúlyosan az állami egészségügyre (public health system, gosudarstvennoe zdravohranenije) vonatkozott. Ennek aránya más és más a poszt-szocialista fejlődés útját járó országokban. Tudnivaló – például –, hogy Csehországban vagy Lengyelországban a magánszolgáltatók aránya lényegesen magasabb, mint Magyarországon, és ennek a cseh, illetve lengyel állampolgárok nagyon is tudatában vannak. Ez lehet az egyik magyarázata annak, hogy az e két országban megkérdezettek lényegesen alacsonyabb arányban számoltak be korrupcióról, mint Magyarországon. Hiszen a megkérdezett cseh vagy lengyel polgárok azt nem tekintették „irregular

payment”-nek, ha a magánrendelőben pénzért vásároltak szolgáltatást. (4)

Irodalomjegyzék

1. *Life in Transition – A survey of people's experiences and attitudes.* London. EBRD. 2007
2. *Ezeket részletesen tárgyalja egy másik világbanki elemzés alapján Balázs Péter: „Hálapénz és szabadfoglalkozású orvoslás, nemzetközi kitekintéssel”. Egészségügyi Gazdasági Szemle. 2002. 40. évfolyam 2. szám.*
3. *A vizsgálatba egyébként a politikai értelemben más pályát befutó Törökországot is. Valamilyen okból azonban a török adatok a hivatkozott tanulmányban nem kerültek publikálásra.*
4. *A Világbank más publikációiban többnyire az „informal payments” kifejezést használja, ami megint más hangulati elemet tükröz vissza. Az is furcsa, hogy a felmérésben közfinanszírozású, állami egészségügy megjelölésére a „public health” megnevezést használták a kérdőív összeállítói, a bevett „public financed healthcare system” helyett. Köszönettel tartozom dr. Balázs Péternek, hogy erre felhívta a figyelmemet.*

A szerző közgazdász, az MTA doktora, a Veszprémi Egyetem Pénzügytan Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára, a Közép-Európai Egyetem vendégprofesszora.